

**TYÖVÄEN
TALOUDELLINEN
TUTKIMUSLAITOS**

TUTKIMUSSELOSTEITA 30

HEIKKI A. LOIKKANEN

ASUMISTUKI VUOKRALAISTEN ASUMISTASON PARANTAJANA:

Osa I

HELSINKI 1984

TYÖVÄEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS

TUTKIMUSSELOSTEITA 30

HEIKKI A. LOIKKANEN*

ASUMISTUKI VUOKRALAISTEN ASUMISTASON PARANTAJANA:

Osa I

* Kirjoittaja on Suomen Akatemian vanhempi tutkija
Helsingin yliopistossa.

Maaliskuu 1984

ISBN 951-9281-42-8

ISSN 0357-9603

S I S Ä L L Y S

1.	Johdanto	1
2.	Asumistukea koskeva tietämys muutettaessa asuntoon, jossa tuen- saanti myöhemmin (6/1975) alkoi	1
3.	Asumistukea koskeva tietämys muutettaessa asumistuensaannin aikana (6/75 - 6/78)	5
4.	Muuttohalukkuus kyselyajankohtana (6/1978)	10
5.	Tyytyväisyys vallitseviin asunto- olosuhteisiin	15
6.	Johtopäätöksiä	16
	Kirjallisuusluettelo	18

1. JOHDANTO

Tässä tutkimusraportissa esitetään asumistukea koskevaa tietämystä ja asumistuen vaikutuksia koskevia tuloksia, jotka perustuvat allekirjoittaneen konstruoimaan kysely- ja seuranta-aineistoon. Ko. aineiston konstruointitapa on esitelty tutkimuksessa Loikkanen (1982c), jossa on esitetty myös aineistoon perustuvia tuloksia, jotka koskevat mm. asunnonetsintä- ja muuttoalttiuksia. Näitä tuloksia on esitelty myös suomenkielillä toisaalla (ks. Loikkanen 1983). Samaa aineistoa on käytetty asunto-palvelusten kysyntäjoustopien (ks. Loikkanen 1980) sekä muuttotodennäköisyyksien (ks. Loikkanen 1982a ja 1982b) estimointiin. Pääosiltaan tässä esitettäviä tuloksia ei ole julkaistu muualla.

Tutkimusaineisto sisältää 442 tuensaajaperhettä (240 Helsingistä, 158 Tampereelta ja 44 Turusta), jotka alkoivat ensi kertaa saada tukea vuoden 1975 puolivälissä. Heille suunnattuihin kyselyihin (joista on sekä lyhyempi että pidempi versio) kolme vuotta tuensaannin alkamisen jälkeen (6/1978) vastasi 268 tuensaajaa. Kyselyn ohella tuensaajia koskevia tietoja saatiin vuosittain asumistukilomakkeiden avulla kaikkien 442 tapauksen osalta. Seuraavassa esitettävät tiedot perustuvat lähinnä kyselyn perusteella saatuihin toistaiseksi julkaisemattomiin tietoihin.

2. ASUMISTUKEA KOSKEVA TIETÄMYS MUUTETTAESSA ASUNTOON, JOSSA TUENSAANTI MYÖHEMMIN (6/1975) ALKOI

Asumistukijärjestelmä voi vaikuttaa kysyntään jo ennen kuin perheestä tulee tuensaaja, mikäli muuton yhteydessä on huomioitu myöhemmin alkava tuensaanti. Tämä edel-

Taulukko 1. Asumistuki kysynnän ylläpitäjänä
(K40 & M82)¹

Ellei tukea olisi saatu 6/75 - 6/78 aikana

	lkm	%
1) emme olisi joutuneet muuttamaan halvempaan asuntoon	28	57,3
2) olisimme joutuneet <u>harkitsemaan</u> halvempaan asuntoon muuttoa	13	27,1
3) olisimme <u>ehdottomasti</u> joutuneet muuttamaan halvempaan asuntoon	6	12,5
4) muutimme halvempaan, vaikka saimme asumistukea	1	2,1
Yhteensä	48	100,0

1) K40 tarkoittaa "kysymys 40" ja M82 on vastaava muuttujanumero.

lyttää sitä, että asumistuesta on tietoa. Tehdessään muuttopäätöstä siihen asuntoon, johon tukea myöhemmin (eli 6/1975 alkaen) alettiin ensi kertaa saada, 82 % kyselyyn vastanneista (220 perhettä 268:sta) tiesi (myöhemmästä) tuensaantimahdollisuudesta.

Yhteensä 46 perhettä (18 %) ei tiennyt ko. muuttopäätöstä tehdessään myöhemmästä tuensaantimahdollisuudesta, joten heidän kohdallaan "etukäteinen kysyntävaikutus" ei ole voinut toteutua. Vaikka perhe ei ole muuttanut seurannan aikana, ei tämä välttämättä merkitse sitä, ettei kysyntävaikutusta ole. Tuensaanti on nimittäin saattanut estää muuton pienempään tai halvempaan asuntoon. Kuten taulukosta 1 ilmenee, asumistueella on todella ollut myös asumistason alenemista ehkäisevä vaikutus. Huomattakoon, että asiaa koskevaan kysymykseen vastasivat vain ne (48 perhettä), jotka eivät tienneet myöhemmästä tuensaantimahdollisuudestaan.

Miten asumistukea koskeva tieto välittyy? Taulukossa 2 on esitetty ennen tuensaannin alkua tehdyn muuttopäätöksen yhteydessä asumistuesta tietoisten perheiden (220 kpl)

Taulukko 2. Asumistukea koskevan tiedon välittyminen
(K41 & M83-84)

Saimme ratkaisevan tiedon siitä, että
voisimme saada asumistukea lähiaikoina
(korkeintaan kaksi vaihtoehtoa/vastaaaja)

	lkm	%
1) sanoma- tai aikakauslehdistä	68	20,3
2) radiosta tai televisiosta	32	9,5
3) asumistukitoimistosta	98	29,2
4) kaupungin asunnonjakotoimistosta	26	7,8
5) tuttavilta tai sukulaisilta	71	21,2
6) tulevalta vuokranantajalta	18	5,4
7) silloiselta vuokranantajalta	11	3,3
8) muualta	11	3,3
Vastausten frekvenssi	335	100,0
Vastanneita	217	
Ei vastanneita	3	
Yhteensä	220	

tietolähteet. Tämän mukaan asumistukitoimisto ja lehdistö ovat tärkeimmät lähteet, joskin asumistukitoimiston käyttö on jo edellyttänyt tiedon saantia muualta.

Muuttopäätöksiin ja asumisvalintoihin ei vaikuta ainoastaan tietämys asumistukijärjestelmän olemassaolosta, vaan ennen kaikkea tietämys tuen määräytymisperusteista ja määrästä eri vaihtoehdoissa. Taulukossa 3 on tietoja siitä, mihin tietolähteeseen käsitys asumistuen markkamäärästä tuensaannin alkamisajankohdan asuntoon muutettaessa perustui.

Taulukossa 3 olevien tulosten perusteella havaitaan, että tärkein yksittäinen ulkopuolinen lähde asumistuen markkamäärää arvioitaessa on asumistukitoimisto, mutta sitäkin useammin (41,8 %) luotetaan pelkkään omaan arvioon. Tähän kysymykseen vastaamatta jättäneiden suuri lukumäärä saattaa johtua siitä, että tuen markkamäärää ei selvitetty mitenkään (ks. myös taulukko 7).

Taulukko 3. Asumistuen markkamäärää koskeva tietolähde
(K42 & M85)
(vain yksi vaihtoehto/vastaaaja)

	lkm	%
1) sanoma- tai aikakauslehdistä	10	6,1
2) radiosta tai televisiosta	3	1,8
3) asumistukitoimistosta	58	35,2
4) kaupungin asunnonjakotoimistosta	3	1,8
5) tuttavilta tai sukulaisilta	14	8,5
6) tulevalta vuokranantajalta	4	2,4
7) silloiselta vuokranantajalta	2	1,2
8) vain oman arvion perusteella	69	41,8
9) muualta	2	1,2
Vastanneita	165	100,0
Ei vastanneita	55	
Yhteensä	220	

Taulukko 4. Tuen markkamäärää koskevien odotusten
osuvuus (K43 & M86)

Asumistuen kuukausittaista markkamäärää koskeva ennakkokäsitys osoittautui myöhemmin tuensaannin alkaessa

	lkm	%
1) yli 50 mk/kk suuremmaksi kuin odotimme	43	20,3
2) yli 50 mk/kk pienemmäksi kuin odotimme	74	34,9
3) odotetun suuruiseksi (50 mk/kk tarkkuus)	95	44,8
Vastanneet	212	100,0
Ei vastanneet	8	
Yhteensä	220	

Kuinka hyvin ennen tuensaannin alkamista tehdyn muuttopäätöksen yhteydessä arvioitu tuen markkamäärä osui kohdalleen? Tätä koskevat tulokset ilmenevät taulukosta 4. Alle puolet (44,8 %) tulevista tuensaaajista on pystynyt ennustamaan tuen markkamäärän oikein 50 mk/kk tarkuudella.

Taulukko 5. Asumistuen vaikutus tuensaannin alkamista edeltäneeseen muuttopäätökseen (K44 & M87)

Ellemme olisi tienneet voivamme saada asumistukea myöhemmin	lkm	%
1) emme olisi muuttaneet lainkaan	50	28,4
2) olisimme silti muuttaneet samaan asuntoon	126	71,6
3) olisimme silti pyrkineet muuttamaan, mutta emme samaan johon muutimme	0	0,0
Vastanneet	176	100,0
Ei vastanneet	44	
Tulevasta tuensaantimahdollisuudesta tienneet	220	

Väärin ennustaneista selvästi useampi oli etukäteen yliarvioinut tuen määrän aliarvioineiden määrään verrattuna. Todettakoon tässä yhteydessä, että keskimääräinen vuokra seuranta-aineistossa (442 hav.) oli kyselyajankohtana (6/1978) 578 mk/kk ja keskimääräinen tuki oli 261 mk/kk.

Asumistuesta tietoisien tapauksessa tuen "etukäteistä kysyntävaikutusta" ajatellen keskeinen kysymys koskee sitä, vaikuttiko se muuttoalttiuteen tai muuton suuntautumiseen. Taulukon 5 perusteella neljännes (28,4 %) myöhemmästä tuensaantimahdollisuudesta tietoisista vastaajista ei olisi muuttanut lainkaan ilman tukea, joten heidän tapauksessaan asumistuella oli "etukäteinen kysyntävaikutus". Kolme neljäsosaa (71,6 %) tuensaantimahdollisuudesta tietoisista olisi muuttanut siitä riippumatta.

3. ASUMISTUKEA KOSKEVA TIETÄMYS MUUTETTAESSA ASUMISTUENSAANNIN AIKANA (6/75 - 6/78)

Edellä on esitetty asumistuen tuntemusta koskevia tuloksia tehtäessä muuttopäätöstä asuntoon, jossa on myöhemmin alettu saada asumistukea. Tässä kappaleessa tar-

Taulukko 6. Yhteydenpito asumistukitoimistoon ennen tuensaannin aikaisen muuttopäätöksen tekoa (K54 & M121-124)

Ennen lopullista päätöstä muuttaa uuteen asuntoon olimme yhteydessä asumistukitoimistoon	lkm	%
1) puhelimitse	8	24,2
2) kirjeitse	0	0,0
3) käymällä asumistukitoimistossa	12	36,4
4) emme olleet yhteydessä lainkaan	16	48,5
Vastausten frekvenssi	36	100,0
Vastanneita	33	
Ei vastanneita	9	
Yhteensä	42	

kastellaan asumistukijärjestelmää koskevaa tiedonhankintaa ja tuntemusta muutettaessa tuensaannin aikana (6/75 - 6/78) asunnosta toiseen. Toisin sanoen seuraavat tulokset koskevat vain ko. aikavälillä muuttaneita, joita oli yhteensä 42 kpl kyselyyn vastanneista 268 tuensaajaperheestä.

Ensimmäiset tuensaaja-muuttajia koskevat tulokset koskevat yhteydenpitoa asumistukitoimistoon ennen lopullisen muuttopäätöksen tekoa.

Taulukossa 6 esitettyjen lukujen perustella ilmenee, että liki puolet kysymykseen vastanneista ei ollut yhteydessä asumistukitoimistoon lainkaan ennen päätöstään muuttaa uuteen asuntoon. Asumistuen markkamäärän selvittämisen osalta taulukossa 7 on kartoitettu asumistukitoimistoon yhteydessä olleiden tilanne. Osoittautuu, että kahdestakymmenestä asumistukitoimistoon yhteydessä olleesta tapauksesta vain neljä selvitti tai sai selville tuen markkamäärän ko. viranomaiselta. Kysyttäessä millä muulla tavoin kuin asumistukitoimiston kautta tuen määrää yritettiin selvittää ennen muuttopäätöstä uuteen asuntoon päädyttiin taulukon 8 esittämiin tuloksiin.

Taulukko 7. Tuen markkamäärän selvittäminen asumistukitoimistossa (K55 & M125)

Olimme yhteydessä asumistukitoimistoon ennen lopullista muuttopäätöstä

	lkm	%
1) mutta emme saaneet markkamääräistä arviota tuen määrästä uudessa asunnossa		
- koska puuttui tarvittavia tietoja	6	30,0
- vaikka olimme selvittäneet asumistuen laskemisen edellyttämät tiedot	4	20,0
2) ja saimme markkamääräisen arvion tuesta uudessa asunnossa	4	20,0
3) mutta emme selvittäneet tuen määrää	6	30,0
Asumistukitoimistoon yhteydessä olleet	20	100,0

Taulukko 8. Asumistuen markkamäärän selvittämistavat (K56 & M126-130)

Asumistuen arviointiin liittyen harkittaessa uuteen asuntoon muuttoa

	lkm	%
1) arvioimme tuen määrän asumistukioppaan avulla	5	15,2
2) oletimme tuen määrän pysyvän samana kuin aikaisemminkin tai päätimme muuttaa selvittämättä tuen määrää etukäteen	22	66,7
3) selvitimme tuen määrän vain asumistukitoimistossa	4	12,1
4) muulla tavoin	2	6,0
Vastanneet	33	100,0
Ei vastanneet	9	
Yhteensä	42	

Taulukon 8 tulosten mukaan kaksi kolmasosaa vastanneista (66,7 %) joko jätti selvittämättä asumistuen määrän kokonaan päättäessään muutosta uuteen asuntoon tai oletti

Taulukko 9. Tuen markkamäärää koskevien odotusten osuvuus (K57 & M131)

Asumistuen kuukausittaista markkamäärää koskeva ennakkokäsitys osoittautui tuensaannin alkaessa uudessa asunnossa

	lkm	%
1) yli 50 mk/kk suuremmaksi kuin odotimme	7	24,2
2) yli 50 mk/kk pienemmäksi kuin odotimme	9	31,0
3) odotetun suuruiseksi (50 mk/kk tarkkuus)	13	44,8
Vastanneet	29	100,0
Ei vastanneet	13	
Yhteensä	42	

tuen määrän pysyvän samana kuin aikaisemminkin. Vain kolmasosa vastanneista selvitti tuen markkamäärän etukäteen.

Seuraavaksi tarkastellaan tuen määrää koskevien ennakkoodotusten osuvuutta tuensaannin aikaisten muuttojen yhteydessä (ks. taulukko 9).

Merkillepantavaa taulukon 9 tuloksissa on se, että edelleenkin alle puolet tuensajista pystyy arvioimaan tuen määrän oikein ja tämä osuus on sama kuin oikein arvioineiden osuus ennen tuensaannin alkua suoritettujen arviointien yhteydessä (ks. taulukko 4). Toisaalta molemmissa tapauksissa väärin arvioijista suurempi osa yliarvioi tuen määrän uudessa asunnossa etukäteisarviota tehdessään.

Tuensaannin aikana muuttaneilta ei kysytty suoraan sitä johtuiko muutto tukijärjestelmään liittyvistä seikoista, esimerkiksi siitä, että lisäneliöiden aiheuttamaa vuokranlisäystä subventoidaan voimakkaasti "kohtuulliseen asuntokokoon" asti. Toisessa muodossa esitetyt muutto-syyt ilmenevät taulukosta 10. Yleisin muuttosyy liittyy

Taulukko 10. Muuttosyyt tuensaannin aikana (K50 & M95-105)

Tuensaannin aikaiseen muuttoon vaikutti ratkaisevasti (yksi tai useampi tekijä/vastaaaja)

	lkm	%
1) irtisanominen	3	5,8
2) vuokrasuhteen epävarmuus	2	3,8
3) vuokran korkeus	4	7,5
4) työpaikan vaihtuminen	2	3,8
5) perheen koon muuttuminen	11	20,7
6) asunnon ahtaus	14	26,4
7) varustetason puutteellisuus	4	7,5
8) asuinympäristön laatu	4	7,5
9) naapuruussuhteet	3	5,8
10) sukulaiset ja tuttavat liian kaukana	0	0,0
11) muu syy	6	11,2
Esitetyt muuttosyyt	53	100,0
Muuttajien lkm	42	

Taulukko 11. Uuden asunnon paremmuus aikaisempaan nähden (K51 & M106-112)

Asunto, johon muutimme tuensaannin aikana oli (yksi tai useampi vaihtoehto/vastaaaja)

	lkm
1) sopivampi huoneiden lukumäärältään	23
2) sopivampi pinta-alaltaan	20
3) sopivampi varustetasoltaan	6
4) sopivampi sijainniltaan	3
5) parempi asumisturvaltaan	7
6) muuten sopivampi	5
7) ei ollut lainkaan sopivampi	2
Muuttaneiden lkm	42

asunnon ahtauteen joko suoranaisesti tai perheen koon muuttumisen kautta. Nämä tekijät kattavat liki puolet esitetyistä muuttosyistä (47,1 %). Tuensaannin aikana muuttaneilta kysyttiin myös missä suhteissa uusi asunto oli aikaisempaa parempi. Tulokset ilmenevät taulukosta 11, jonka mukaan uusi asunto on useimmiten ollut aikaisempaa tilavampi. Sitä vastoin sijainnissa tai varustetasossa ei ole usein tapahtunut muutoksia.

4. MUUTTOHALUKKUUS KYSELYAJANKOHTANA (6/1978)

Kyselyn pidempään versioon, johon vastasi 225 tuensaaja-perhettä, sisältyi myös aiemmin raporttoimattomia tietoja koskien muuttohalukkuutta ja uuden asunnon etsintä-alttiutta sekä vallitsevassa asuntomarkkinatilanteessa sekä olettaen, että vuokra-asuntoja olisi helposti tarjolla.

Taulukosta 12 ilmenee, että erittäin suuri osa (43,6 %) tuensaajista olisi halukas muuttamaan sopivampaan asuntoon nykyisellä asumistuen osuudella, mikäli vuokra-asuntoja vain olisi helposti saatavilla. Huomattakoon tässä yhteydessä, että kyseessä on hypoteettinen tilanne myös sikäli, että asumistuen osuus vuokrasta ei vallinneen tukijärjestelmän mukaan olisi pysynyt vakiona uuteen asuntoon muutettaessa. Mikäli haluttu asuntoko koko uudessa asunnossa kasvaisi, mutta olisi edelleen korkeintaan asumistukiasetuksen määrittelymän "kohtuullisen asuntokoon" suuruinen (jonka kohdalla tuen mk-määrä on suurimmillaan), tuen osuus muodostuisi vallitsevaa osuutta suuremmaksi. Ylitettäessä ko. "kohtuullinen koko" tuen osuus laskee ja saavuttaa jossain vaiheessa vallitsevan osuuden laskeakseen sen jälkeen edelleen asuntokoko kasvatettaessa (olettaen neliövuokra vakioksi).

Muuttohalukkuutta yllä kuvatussa hypoteettisessa tilanteessa voidaan verrata taulukossa 13 esitettäviin tie-

Taulukko 12. Muuttohalukkuus, jos vuokra-asuntoja olisi helposti saatavilla nykyisillä vuokrilla ja asumistuen osuus pysyisi samana kuin nykyisessä asunnossa (K69 & M159)

Esitetyn kaltaisessa tilanteessa

	lkm	%
1) emme olisi halukkaita muuttamaan	127	56,4
2) olisimme halukkaat muuttamaan sopivampaan asuntoon	98	43,6
Vastanneet	225	
Ei vastanneet	0	
Yhteensä	225	

Taulukko 13. Asunnon etsintä nykyisestä asunnosta käsin (K74 & M167)

Nykyisestä asunnosta käsin

	lkm	%
1) emme ole etsineet sopivampaa asuntoa	169	75,8
2) olemme etsineet, mutta lopettaneet etsinnän tuloksettomana	12	5,4
3) olemme etsineet ja etsimme edelleen	42	18,8
	223	100,0
	2	
	225	

toihin. Niiden perusteella vain joka neljäs (24,2 %) etsii tai on etsinyt asuntoa nykyisestä asunnosta käsin, vaikka muuttohalukkaita taulukon 12 mukaan olisi liki kaksinkertainen määrä, mikäli asuntoja olisi tarjolla ja tuen osuus säilyisi entisellään. Huolimatta taulukon 12 hypoteettisesta asetelmasta suhteessa voimassa olleen asumistukijärjestelmän rakenteeseen, tilanne kuvastaa myös vuokramarkkinoiden epätasapainoa, jossa yksittäisten kotitalouksien tasolla epätasapaino heijastuu "nykyisten" asuntokokojen poikkeamisina halu-

tuista vieläpä niin, että suuri osa ei edes pyri muuttamaan tilannetta. Tässä yhteydessä todettakoon, että teoreettisen analyysin avulla päädytään tulokseen, jonka mukaan vuokramarkkinoiden epätasapainon kasvaessa kotitalouksien asunto-olosuhteiden epätasapainon "sietokyky" kasvaa eli yhä suurempia poikkeamia nykyisen ja halutun asuntokoon (tai muiden ominaisuuksien) suhteen pidetään yllä ryhtymättä asunnonetsintään (ks. Loikkanen (1982)).

Seuraavassa raportoidaan tuloksia, jotka koskevat eri muotoisten asumistuen lisäysten vaikutuksia asunnonetsintähalukkuuteen kyselyajankohtana (6/1978) vallinneessa vuokra-asuntotilanteessa. Lähtökohtana palautettakoon mieleen, että keskimääräinen tuki oli koko seuranta-aineistossa (442 tuensaaajaa) kyselyajankohtana 261 mk/kk.

Mikäli asumistukeen saataisiin ilman lisäehtoja 100 mk/kk lisäys, niin

Taulukko 14. Ehdollistamattoman 100 mk/kk lisätuen vaikutus nykyisessä vuokra-asuntotilanteessa (K72 & M165)

Jos saisimme nykyisen lisäksi 100 mk/kk asumistukea riippumatta siitä muuttaisimmeko vai emme, niin

	lkm	%
1) pysyisimme nykyisessä asunnossamme	124	58,2
2) alkaisimme etsiä asuntoa sekä yksityisiltä että aravavuokramarkkinoilta	33	15,5
3) alkaisimme etsiä asuntoa keskittyen pelkkiin yksityisiin vuokra-asuntoihin	7	3,3
4) alkaisimme etsiä asuntoa keskittyen pelkkiin aravavuokra-asuntoihin	49	23,0
Vastanneet	213	100,0
Ei vastanneet	12	
Yhteensä	225	

Taulukon 14 tietojen perusteella 89 vastaajaa etsisi asuntoa lisätuen tapauksessa. Kun asuntoa vastausajan-kohtana etsiviä oli "ennestään" 42 kappaletta, lisätuki aiheuttaa 47 perheen lisäyksen asunnonetsijöiden lukumäärään. Taulukon 14 tuloksista nähdään myös aiotun asunnonetsinnän painottuminen enemmän arava- kuin yksityisten vuokra-asuntojen puolelle.

Taulukossa 15 on tulokset asunnonetsintäalttiudesta 100 mk/kk tuenlisäyksen tapauksessa, mikäli lisätuen saaminen edellyttää muuttamista nykyistä asuntoa huonetta suurempaan. Kun tuensaanti on muuttamiseen sidottua, etsintään halukkaiden osuus nousee liki puoleen vastaajista. Samalla pelkkää arava-asuntoa etsivien osuus korostuu entisestään.

Niille tuensaajille, jotka olisivat olleet muuttohalukkaita, jos vuokra-asuntoja olisi helposti saatavilla ja asumistuen osuus vuokrasta pysyisi entisenä (98 kpl), esitettiin kysymyksiä halutun asunnon ominaisuuksista.

Taulukko 15. Ehdollistetun 100 mk/kk lisätuen vaikutus nykyisessä vuokra-asuntotilanteessa (K73 & M166)

Jos saisimme nykyisen lisäksi 100 mk/kk asumistukea jos muuttaisimme nykyisestä asunnosta huonetta suurempaan niin,

	lkm	%
1) pysyisimme nykyisessä asunnossamme	107	51,4
2) alkaisimme etsiä asuntoa sekä yksityisiltä että aravavuokra-markkinoilta	30	14,4
3) alkaisimme etsiä asuntoa keskittyen pelkkiin yksityisiin vuokra-asuntoihin	8	3,9
4) alkaisimme etsiä asuntoa keskittyen pelkkiin aravavuokra-asuntoihin	63	30,3
Vastanneet	208	100,0
Ei vastanneet	17	
Yhteensä	225	

Taulukko 16. Asunnon haluttu sijainti (K70 & M160)

Ottaen huomioon, että keskustassa asunnon vuokrat ovat korkeampia kuin samanlaisten asuntojen vuokrat kauempana keskustasta, sopivin asunto sijaitsisi nykyiseen verrattuna

	lkm	%
1) samassa kaupunginosassa	43	45,7
2) eri kaupunginosassa, mutta samalla etäisyydellä keskustasta	20	21,3
3) lähempänä keskustaa	19	20,2
4) kauempana keskustasta	8	8,5
5) nykyisen asuinkaupungin ulkopuolella	4	4,3
Vastanneet	94	100,0
Ei vastanneet	4	
Yhteensä	98	

Ensimmäinen kysymys koski uuden asunnon haluttua sijaintia. Taulukon 16 mukaan liki puolet vastaajista (45,7 %) piti nykyistä kaupunginosaa soveliaimpana muuttokohteena. Lähemmäksi keskustaa haluavia oli enemmän kuin kauemmaksi keskustasta haluavia niiden kohdalla, jotka halusivat etäisyyden keskustasta muuttuvan (paikkakunnalla asuen).

Muuttohalukkaiden halutun asunnon keskikoko oli 4,15 huonetta (keittiö huoneeksi laskien). Pinta-alalla mitattuna haluttu koko oli 74 neliömetriä. Halutun asutukseen ja nykyisen (eli kyselyajankohdan 6/1978) asutukseen erotus oli keskimäärin 13 neliömetriä. Todetakaan, että 15,8 % vastaajista oli tyytyväisiä nykyiseen asutokokoonsa muuttohalukkuuden aiheutuessa muista tekijöistä.

Kun verrattiin kyselyajankohdan (6/1978) asutokokoja asumistukijärjestelmän "kohtuullisiin" asutopinta-aloihin eli niihin, joiden kohdalla asumistuki saavuttaa maksiminsa, päädyttiin koko seuranta-aineistossa

(442 tuensaaajaperhettä) seuraavaan: "kohtuullisen" ja vallitsevan pinta-alan erotus oli keskimäärin 7,5 neliömetriä. Kun kyselyajankohdan keskipinta-ala oli 61 neliömetriä, erotus on 12 % tästä alasta.

5. TYYTYVÄISYYS VALLITSEVIIN ASUNTO-OLOSUHTEISIIN

Kaikilta vastaajilta kysyttiin myös tyytyväisyyttä nykyisen (eli kyselyajankohdan 6/1978) asunnon "sisäisiin" ja "ulkoisiin" ominaisuuksiin. Näin haluttiin saada vertailukohta toiminnallisempien muuttohalukkuutta koskevien ja epämääräisempien asumistyytyväisyyttä koskevien vastausten välille.

Taulukon 17 tulosten perusteella vain kymmenesosa (11,4 %) vastaajista ilmaisee tässä yhteydessä tyytymättömyytensä nykyiseen asuntoonsa, kun sijainti- ja ympäristötekijät jätetään huomiotta. Kun tarkastellaan vastaavasti tuensaaajien suhtautumista nykyisen asunnon sijaintiin ja ympäristötekijöihin, tyytymättömiä on joka viides (20,6 %) vastaajista (ks. taulukko 18). Tässä yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että tyytymättömien osuudet ja lukumäärät ovat yllättävän pieniä suhteessa muuttohalukkaiden osuuteen vallitsevilla vuokrilla ja asumistuen osuuksilla, mikäli asuntoja olisi helposti saatavilla (ks. taulukko 12). Mainituilla edellytyksillä muuttohalukkaiden osuus oli 43,6 %.

Taulukko 17. Tyytyväisyys nykyisen asunnon "sisäisiin" ominaisuuksiin (K84 & M202)

Kun nykyisen asuntomme sijainti ja asuinympäristö jätetään huomiotta olemme siihen

	lkm	%
1) hyvin tyytyväisiä	88	33,3
2) jokseenkin tyytyväisiä	146	55,3
3) jokseenkin tyytymätön	23	8,7
4) hyvin tyytymätön	7	2,7
Vastanneet	264	100,0
Ei vastanneet	4	
Yhteensä	268	

Taulukko 18. Tyytyväisyys nykyisen asunnon "ulkoisiin" ominaisuuksiin (K85 & M203)

Nykyisen asuntonne sijaintiin
ja asuinympäristöön olemme

	lkm	%
1) hyvin tyytyväisiä	97	36,3
2) jokseenkin tyytyväisiä	115	43,1
3) jokseenkin tyytymätön	39	14,6
4) hyvin tyytymätön	16	6,0
Vastanneet	267	100,0
Ei vastanneet	1	
Yhteensä	268	

6. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Jotta asumistuella olisi vaikutusta tuensaajien asunto-
palvelusten kysyntään, heidän tulee olla tietoisia tuki-
järjestelmän olemassaolosta ja ominaisuuksista. Sikäli
kuin tukijärjestelmä tunnetaan, sillä voi olla joko "etu-
käteisiä" tai tuen saannin aikaisia vaikutuksia asunto-
palvelusten kysyntään vuokramarkkinoilla. Kysyntävai-
kutukset toteutuvat pääasiassa muuttojen kautta, sillä
ainakin kerrostaloasuntojen ominaisuuksien olennainen
muuttaminen vuokralaisen toimesta on useimmiten mahdo-
tonta.

Kyselyaineistossa, joka käsitti 268 vastaajaa, 220 per-
hettä oli ennen tuensaannin alkamista muuttaessaan tie-
toisia tuesta. Heistä 49 perheen (18,3 % kyselyaineis-
tosta) muuttopäätökseen tuella oli vaikutusta. Tuen-
saannin aikana ensi kertaa tuesta tietoisena muutta-
neita oli kyselyaineistossa 37 perhettä. Näin laskien
yhteensä 86 (32.1 %) tuensaajan asunto-olosuhteisiin
tuella ainakin saattoi olla vaikutusta. Kaiken kaik-
kiaan tätä osuutta on pidettävä pienenä ottaen huomioon
tuen "anteliaisuuden" (keskim. tuki 45 % vuokrasta).
Toteutuneeseen tilanteeseen vaikuttaakin enemmän vuokra-

asuntojen tarjonnan rajoitus kuin kysyntäpuolen (ml. asumistuki) tekijät. Arvioita asumistuen kysyntävai-
kutuksen suuruudesta asuinpinta-alojen muutoksina tul-
laan esittämään myöhemmässä raportissa (osassa II).

Päämielenkiinto tässä raportissa on ollut asumistuki-
järjestelmän tuntemuksessa ja tuen markkamäärien ar-
viointikyvyssä. Molemmissa on selvästi toivomisen
varaa eli karkeasti puolet ei joko ole selvittänyt
lainkaan tuen määrää uuteen asuntoon muuttaessaan tai
sitten arvio ei ainakaan ole osunut kohdalleen. Ilmei-
sestikään tukijärjestelmän luonnetta ei tunneta riittä-
västi. Periaatteessa muuttohalukkaita on tuensääjissä
paljon, mutta asuntojen saatavuus rajoittaa asunnon-
etsintähalukkuutta. Myöskään melko mittavilla (100 mk/
kk) lisätuen määrillä ei ole kovin huomattavaa vaiku-
tusta asunnonetsintäalttiuteen tarjontarajoituksesta
johtuen.

KIRJALLISUUSLUETTELO

Loikkanen, H.A., 1980, "Elasticities of Demand for Rental Housing: Evidence from Finland", Helsingin yliopiston kansantaloustieteen laitoksen Keskustelunaloitteita Nr. 138.

-----, 1982a, "A Logit Model of Intra-Urban Mobility", Työväen taloudellisen tutkimuslaitoksen Tutkimusselosteita 21. 1982, Helsinki.

-----, 1982b, "Asumistuensaajien muuttoalttius", Työväen taloudellisen tutkimuslaitoksen Katsaus 1-1982, Helsinki.

-----, 1982c, "Housing Demand and Intra-Urban Mobility Decisions: A Search Approach", Commentationes Scientiarum Socialium 17 1982, Helsinki.

-----, 1983, "Vuokra-asuntojen etsinnästä", Työväen taloudellisen tutkimuslaitoksen Katsaus 1-1983, Helsinki.